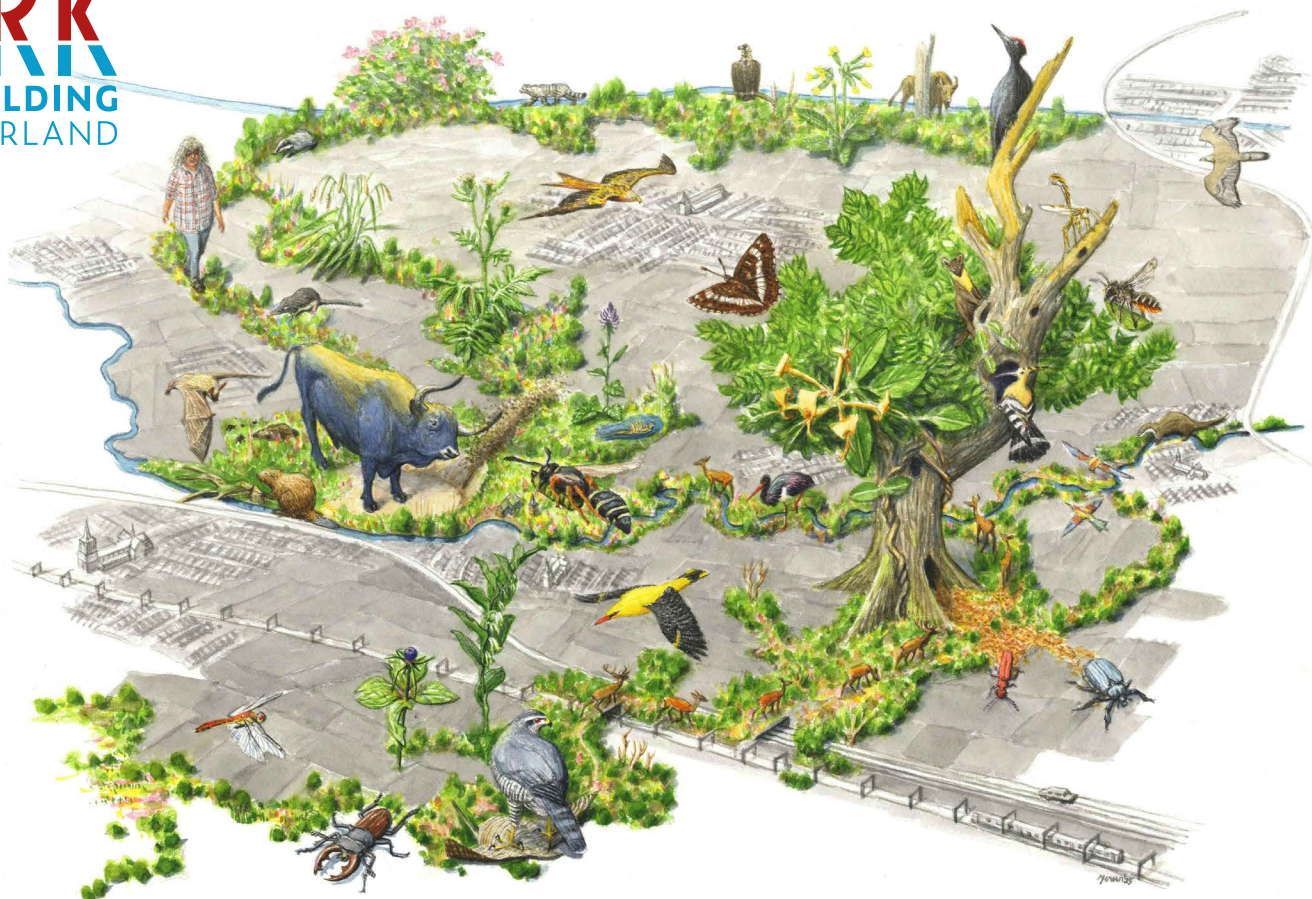

BRABANTS GOUD

DE GEELDERS • HET DOMMELDAL • DE BEERZE

Om het Natuurnetwerk Brabant te realiseren, verwerft ARK Rewilding Nederland gronden in Het Groene Woud. Dat doen we in het kader van het natuurrealisatieproject Brabants Goud in Het Groene Woud. De ARK-methode: we verwerven gronden, zorgen voor de natuurinrichting en het tijdelijk beheer ervan. Ook in de laatste maanden zijn er nieuwe gronden verworven. Onze meest recente Brabants Goud-aankoop is bijna 8 ha grond aan de Beek in Schijndel/Sint-Michielsgestel waar we een voormalige agrarische onderneming helpen natuurcompensatie te realiseren en om daarna de ecologische verbinding bij het Elderbroek te versterken.

ROBUUSTE STAPSTEEN IN GEMONDE

In 2021 en 2023 droeg ARK bijna vijf hectare aan de Beeksche Waterloop over aan het echtpaar Ad de Kort en Ine Kühnen. De gronden liggen in Gemonde nabij de Kaatse Hoeve. Dankzij zorgvuldig beheer lieten Ad en Ine hier in enkele jaren een prachtige, robuuste stapsteen ontstaan tussen De Geelders en het Wijboschbroek. Blijkbaar hebben ook de bevers het er naar hun zin gezien de beverdam die ze in de Beeksche Waterloop maakten.

Wist je dat bevers belangrijk werk verrichten in de strijd tegen droogte? [Lees dit artikel](#) of luister hier een [radio-interview met Hettie Meertens](#) van ARK.

[Bekijk de omgeving](#)

In de lente van 2026 bouwden bevers ter hoogte van de percelen van Ad en Ine een beverdam in de Beeksche Waterloop. • FAMILIE DE KORT

EERSTE GRASZANGERS IN HET ELDERBROEK

KLIMAATVERANDERING EN NATUURLIJKE
ONTWIKKELING

Op twee ARK-percelen in het Elderbroek klonk in juli 2026 voor het eerst dit bijzondere geluid: de zang van de graszanger. Bijzonder, want tot nu toe werd de vogel nog zelden waargenomen.

Op dit ruige ARK-perceel in het Elderbroek zag en hoorde Dirk in juli de zeldzame graszanger. • DIRK EIJKEMANS

Dirk Eijkemans, die voor ARK vaak 'in het veld' te vinden is, vertelt: "De komst van de graszanger laat zien hoe klimaatverandering en natuurontwikkeling samen het landschap veranderen. We hebben zachtere winters waardoor deze zuidelijke vogel zich in onze contreien thuis begint te voelen. Zéker op plekken waar ruimte, ruigte, variatie en natuurlijke ontwikkeling te vinden zijn." Niet gek dus dat de graszanger juist in het Elderbroek, waar bloeiende kruiden, struiken en jong pionierbos groeit, is gezien en gehoord. [Lees hier het hele interview met Dirk over de graszanger.](#)

 [Bekijk de omgeving](#)

Vanuit de lucht is het goed te zien: waar de omliggende landbouwpercelen strak en eentonig zijn, zijn de ARK-terreinen al ruig gevuld met kruiden, struiken en jong bos. Dat levert de graszanger genoeg voedsel en goede schuil- en broedplekken op. • DIRK EIJKEMANS

Gasthuiskamp in De Geelders na rewilding.
ANDREW GEORGE/NIS

[Bekijk de omgeving](#)

GEZOCHT: KENNIS UIT HET VELD

LAAT COLINDA ZIEN WAT JIJ WEET

Het Groene Woud zit vol kennis die niet in boeken staat, maar in hoofden van mensen zit die hier werken, wonen en onderzoek doen. Colinda Vergeer, de nieuwe ARK-programmaleider in Het Groene Woud, wil die kennis graag ophalen.

Of het nu gaat om waterhuishouding, dier- en plantsoorten of historie, Colinda nodigt mensen van harte uit deze informatie en weetjes met haar te delen. “Als jij denkt ‘Dat moet ze echt horen om het gebied tot in de haarvaten te leren kennen’? Dan hoop ik dat je contact met me opneemt”, zegt Colinda daarover enthousiast. “Hartstikke leuk om van mensen uit Het Groene Woud te horen en te zien hoe het gebied is ontwikkeld en waar nog kansen liggen. Misschien kunnen we er samen een keer op uit trekken. Naar buiten, het veld in, omdat ‘zien’ nóg beter werkt om dit landschap in al zijn facetten te leren begrijpen.”

Denk je dat je hierin iets kunt betekenen? Colinda hoort graag van je! Neem contact met haar op via colinda.vergeer@ark.eu en zet in het onderwerp: Kennis uit het veld.

WESPENDIEF ALS ONVERWACHTE MASCOTTE

In augustus dook op het terrein van het meerdaagse festival Graceland (Velder, Liempde) een onverwachte mascotte op: de wespendif. Niet in real life maar op een retro-doek dat de festivalorganisatie had gemaakt. De jaren-'20-stijl van de afbeelding werk verrassend goed als knipoog naar het verleden, met een soort die typisch is voor Velder en Het Groene Woud en die we hier graag toekomst geven.

GER VAN DEN OETELAAR

ERFGOED IN DE FRUITBOOMGAARD

VOELEN, PROEVEN, KIJKEN
EN VERGELIJKEN

Tijdens het Bioblitz weekend van ARK in juni stelden Jan en Jeanne Zandbergen hun fruitboomgaard gastvrij open als kampeerterrein voor deelnemers. Een bijzondere locatie, want hier, aan de Hoevedreef tussen de Dommel en De Geelders, laten ze oude fruitrassen als levend erfgoed aan de bomen groeien.

Jan is een heuse kenner van oude appel- en perenrassen. Vaak ziet hij in één oogopslag of een vrucht bijzonder is. “Maar écht bepalen of het om een authentiek ras gaat, vraagt om voelen, proeven, vergelijken en urenlang oude naslagwerken raadplegen”, vertelt hij aan zijn keukentafel. Vormen, kleuren, steeltjes, bladeren... Alles telt mee.

Lees verder op pagina 5

Jan bij zijn Zomersaffraan-perenboom met dna van een 17e-eeuwse perenboom uit Kaap de Goede Hoop. • ARK REWILDING NEDERLAND

Of de naam ‘Moye Neeltje’ klopt, moet onderzoek uitwijzen. Het dna van deze peer is in ieder geval uniek. • ARK REWILDING NEDERLAND

Nóg een oud, uniek ras: Vroege zomer-duivenappel. Jan kreeg het via een overleden fruitvriend. • ARK REWILDING NEDERLAND

Vervolg van pagina 4

ENTEN OM TE BEHOUDEN

Alleen 'bepalen' vindt Jan niet genoeg. Hij wil oude rassen ook behouden. Daarom ent hij ze: een onderstam van een appel- of perenboom laat hij vergroeien met een geknipte twijg van een oud ras zodat de genetische eigenschappen blijven bestaan. In zijn weelderige boomgaard groeien inmiddels nieuwe 'oude' bomen zoals Kreeftspeer, Rode calville en Du Halder. "Ik heb ook een Zomersaffraanpeer, een ras dat teruggaat tot 1680 en destijds via Kaap de Goede Hoop in Nederland belandde. Met dat 17e-eeuwse dna zijn enkele bomen gekweekt waaronder de mijne." Het ras zelf duikt sporadisch nog weleens op in het land, weet hij.

GENENBANK BOORDEVOL FRUIT-DNA

'Dna' is de basis van al dat oude fruitleven. Stichting Nederlands Fruit Netwerk, waar Jan bestuurslid is, levert materiaal van Nederlandse erfgoedrasen aan de genenbank van Wageningen University. Die stelt het veilig en onderzoekt het. Op termijn gaat het waarschijnlijk ook certificeren. "Daarmee voeren we als Fruit Netwerk de afspraken uit van het Verdrag van Rio uit 1992. Daar is bepaald dat landen de genetica van hun eigen authentieke rassen moeten beschermen."

'VARIATIE IS BELANGRIJK'

In de genenbank liggen ook oude rassen die Jan zelf in Nederland vond, zoals de Lentse Rode en de Zoete Prinsesse Noble. "De vondsten alleen al zijn fantastisch. Door er ook mee te enten, brengen we de meest unieke erfgoedrasen weer terug in het landschap. Die variatie is belangrijk: oude rassen hebben mogelijk eigenschappen die moderne rassen

missen. Zoals ziekteresistentie en droogtetolerantie. Sommige kennen ook een heel vroege of juist late bloei. In combinatie met hun waarde als voedselbron voor dieren helpt dat allemaal om de natuur robuust te houden."

VERDWENEN BOMEN

Dat Jan en zijn Fruit Netwerk-collega's hard aan behoud trekken, komt omdat veel oude hoogstamfruitbomen in rap tempo verdwijnen. "Vroeger stonden ze op bijna elk erf. Maar in de jaren '30 van de vorige eeuw werd laagstamfruit populair. Heel veel hoogstamboomgaarden zijn toen opgeruimd, gestimuleerd door rooipremies. Daardoor ging veel genetisch materiaal verloren. Op kleine stukjes erf staan soms nog restanten. Ik word geregeld gebeld of ik daar nog iets van wil hebben. Soms moet ik snel zijn, zoals die keer dat het loonbedrijf al klaarstond om alles uit de grond te trekken."

KWEKEN IN DE KAS

Om nieuwe 'oude' bomen op te kweken, experimenteert Jan dit jaar voor het eerst met geënte bomen in een kas naast zijn boomgaard. Daar groeien piepjonge versies van oude rassen als Rabau, Zomererveling en Beugelszoet. "Als de boompjes groot genoeg zijn, verhuizen ze naar een permanente plek." Jan ziet ze graag terechtkomen bij kwekers die met oude rassen willen werken. "Zo blijft een grote variatie aan Nederlands erfgoedfruit bewaard." Niet in een vitrine, of als aquarel in een naslagwerk, "maar levend en groeiend in het landschap van nu."

 [Bekijk de omgeving](#)

Wie de fruitboomgaard wil zien, is welkom. Jan verzorgt rondleidingen, Jeanne regelt de koffie. Informeer naar de mogelijkheden via zandbergenjm@gmail.com.

Voor het eerst kweekt Jan dit jaar piepjonge versies van oude fruitrassen in een kas.

ARK REWILDING NEDERLAND

OPVALLENDE NIEUWKOMER

WESP- OF TIJGERSPIN RUKT MASSAAL OP

In het Elderbroek is deze zomer een uitzonderlijke toename van wespsspinnen (ook wel tijgerspinnen genoemd) te zien. Op meerdere plekken waar de natuur verwildert, vallen ze op door hun zwart wit gele strepen.

Het gaat hierbij om de vrouwtjes, die met hun 15 tot 25 millimeter grote, ballonvormige achterlijf tot de grootste spinnen van Europa behoren. Ze zijn niet giftig voor mensen. Het mannetje blijft veel bescheidener: die wordt maximaal 5 millimeter groot en is dofbruin. Het web van de wesp- of tijgerspin hangt opvallend laag. Dat is geen toeval: de soort jaagt vooral op sprinkhanen, maar vangt zonder moeite ook hommels, libellen en kevers. Een gevangen prooi wordt volledig omwikkeld met spinnendraad en krijgt een gifbeet. Daarna blijft het pakketje hangen tot de spin (opnieuw) honger heeft.

IDEALE PLEKKEN IN HET ELDERBROEK

De tijgerspin voelt zich thuis in open terrein zoals graslanden en heidevelden. Precies de plekken waar het Elderbroek ruiger en natuurlijker wordt. Zolang het weer zacht genoeg is, blijft de soort in de buurt. Dat verklaart ook meteen de reden waarom we de spin hier nu massaal zien: Nederland is 'opgewarmd'. Oorspronkelijk kwam deze spin alleen in Zuid Europa voor. Maar de klimaatverandering maakte ook van ons land geschikt leefgebied en leidt tot de opvallende explosie van exemplaren in het Elderbroek.

[!\[\]\(d5d7044e5caf6907399af2dced8d6ff8_img.jpg\) Bekijk de omgeving](#)

Een wesp- of tijgerspin hangt vaak ondersteboven in het wielweb. Je herkent het web van deze spin aan twee extra 'zigzag'-matjes vanuit het centrum naar boven of beneden.

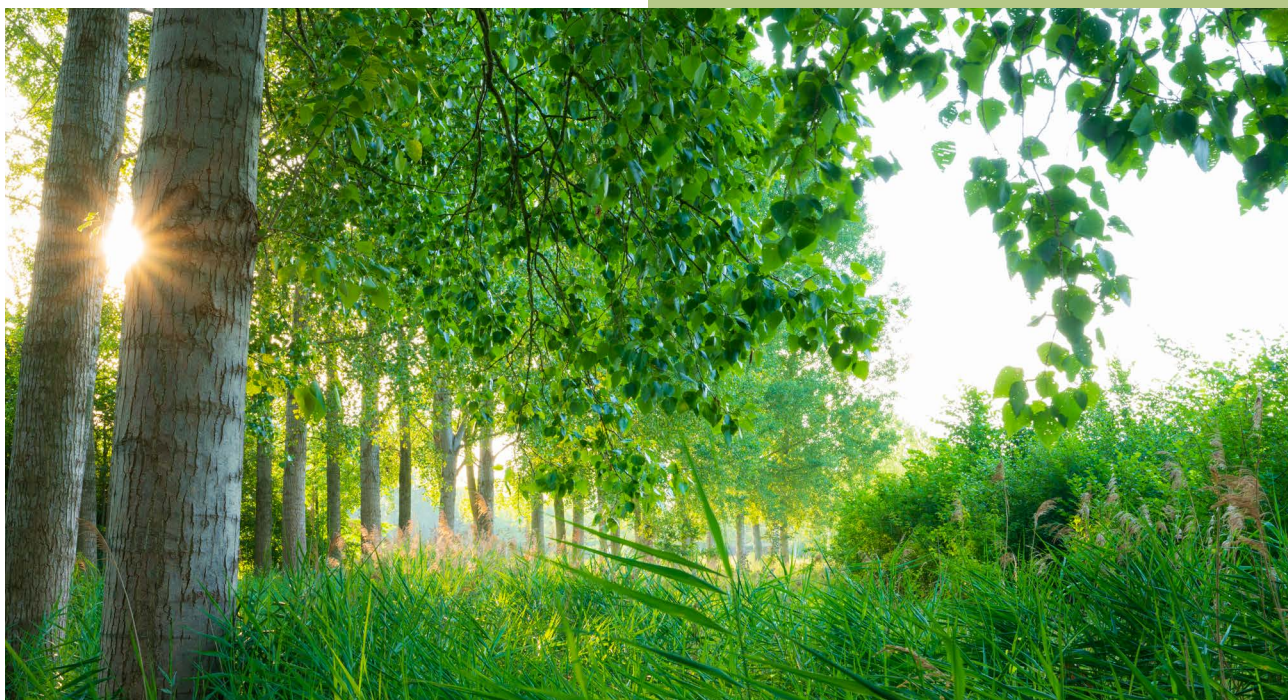
MIGNON VAN DEN WITTENBOER

SAVENDONK ZES JAAR LATER

↑ Vanuit de lucht is goed te zien dat Savendonk zich zes jaar na de eerste inrichtingsmaatregelen met recht laat omschrijven als een weelderig, robuust landschap. • WIEBE DE JAGER/NIS

↓ De wegen die door Savendonk slingeren, worden omlijst door natuur die er dankzij de rewildingsmaatregelen van ARK inmiddels op los groeit. • ANDREW GEORGE/NIS

 [Bekijk de omgeving](#)

Deze foto hoort bij het artikel op pagina 9

In Savendonk gaat de natuur inmiddels haar gang, op de grond, in de lucht en op dood houtstammen. • ANDREW GEORGE/NIS

VRAGEN STAAT VRIJ!

Deze nieuwsbrief is een initiatief van het Geeldersberaad, het Dommelberaad en het Beerzeberaad. Heb je vragen, opmerkingen of suggesties? Mail ze naar Mignon van den Wittenboer (team Communicatie van ARK): mignon.vandenwittenboer@ark.eu. Inmiddels ontvangen meer dan 1.635 geïnteresseerden de nieuwsbrief direct in hun mailbox en wordt hij in vele netwerken verspreid. Heb je deze nieuwsbrief via-via ontvangen en wil je deze voortaan rechtstreeks van ARK toegestuurd krijgen? Stuur dan een e-mail naar info@ark.eu onder vermelding van 'Aanmelden nieuwsbrief Brabants Goud'. Wilt u zich afmelden? Dat kan eveneens via info@ark.eu onder vermelding van 'Afmelden nieuwsbrief Brabants Goud'.

GEELDERSBERAAD: Provincie Noord-Brabant, Groen Ontwikkelfonds Brabant, gemeenten Sint-Michielsgestel, Boxtel, Meierijstad, Waterschap De Dommel, ZLTO, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Bosgroep-Zuid, Marggraff Stichting, Harry Suilen Advies en ARK Rewilding Nederland.

DOMMELBERAAD: Provincie Noord-Brabant, gemeenten Sint-Michielsgestel, Boxtel, Meierijstad, Son en Breugel, Waterschap De Dommel, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Harry Suilen Advies, Rentmeesters Meijs en Van Soest en ARK Rewilding Nederland.

BEERZEBERAAD: Natuurmonumenten, Provincie Noord-Brabant, Brabants Landschap, Waterschap De Dommel, gemeente Oirschot, Meijs Rentmeesterskantoor en ARK Rewilding Nederland.